Bijlage C Overzicht wettelijke taken + stand van zaken erfgoedbeleid gemeente Vught

De Gemeentelijke Overheid

Rol: De gemeente is bevoegd gezag en onder andere verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van archeologie en monumentenzorg. De gemeente is de belangrijkste speler als het gaat om de ruimtelijke verankering en bescherming van het cultureel erfgoed.

Wettelijke taken van de gemeente

1) Bevoegd gezag
2) Onafhankelijk en deskundig adviescommissie
3) Analyseren en benoemen aanwezige erfgoedwaarden
4) Informeren monumenteneigenaren
5) Toezicht en Handhaving

Wettelijke taken:

- De gemeente is op grond van de Wabo (Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht) het bevoegd gezag voor het verlenen van alle monumentenvergunningen voor gebouwd erfgoed (rijks-, provinciaal en gemeentelijk), beschermde historische buitenplaatsen en voor archeologisch erfgoed (voor zover niet rijksbeschermd).
- De gemeente is op grond van de Erfgoedwet gehouden een deskundige adviescommissie op het gebied van erfgoed in te stellen;
- De gemeente is op grond van de Erfgoedwet gehouden voor haar van rijkswege aangewezen beschermde stads- en dorpsgezichten een beschermend bestemmingsplan in te stellen.
- De gemeente is op grond van het Besluit ruimtelijke ordening bij al haar ruimtelijke planvorming gehouden een analyse te maken van het aanwezige erfgoed op en in de bodem en gemotiveerd aan te geven hoe hiermee in ruimtelijk opzicht zal worden omgegaan.
- De gemeente houdt toezicht op het naleven van de instandhoudingsplicht voor monumenteneigenaren én op het goed uitvoeren van verleende vergunningen aan monumenten.

<u>Bijbehorende uitvoeringsprocedures:</u>
Wabo procedures omgevingsvergunningen;

- De reguliere voorbereidingsprocedure van 8 weken voor de beoordeling van een minder ingrijpende wijziging van een monument (activiteit monument i.k.v. Wabo), waarbij ook de gemeentelijke monumentencommissie geraadpleegd moet worden;
- De uitgebreide voorbereidingsprocedure van 26 weken voor de beoordeling van een ingrijpende wijziging van een rijksmonument (activiteit monument i.k.v. Wabo), waarbij de gemeentelijke monumentencommissie, de RCE en bij situering buiten de bebouwde kom ook de provincie gehoord moeten worden;
- De gehele onderzoekscyclus in de archeologie is gestandaardiseerd en vastgelegd in de KNA-norm, die een wettelijk bindende status heeft. In dat proces is de gemeente verantwoordelijk voor de beoordeling van de onderzoeksaanpak

(Programma van Eisen) en bij het nemen van beslissingen over de maatregelen die nodig zijn voor het behoud van de in het vooronderzoek aangetroffen waarden;
- Het begeleiden van amateurgroepen bij archeologische opgravingen;
- Toetsing van bouwplannen en ruimtelijke ontwikkelingen aan de beschermende bestemmingsplannen;
- Toezicht en handhaving, zoals deelname aan bouwvergaderingen van (grote) restauraties.

Het vigerend beleid van de gemeente Vught

Er is nu nog geen erfgoedvisie. Wel zijn er al instrumenten die de gemeente gebruikt bij de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van erfgoed. De gemeente Vught heeft haar wettelijke taken uitgewerkt en vastgelegd in de onderstaande beleidsinstrumenten. Deze wettelijke taken volgen uit de Erfgoedwet, de Wet op de ruimtelijke ordening (Wro) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). De laatste twee wetten gaan op 1 januari 2024 op in de nieuwe Omgevingswet. Dan zal het takenpakket van de gemeente op het gebied van erfgoed uitbreiden.

Uit de erfgoedmonitor van de Monitor gemeenten monumenten en archeologie 2021-2022 van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed staat ingevuld dat er bezuinigingen hebben plaatsgevonden op het gebied van erfgoed en dat er onvoldoende personeel beschikbaar is voor de taakuitvoering op het gebied van monumenten en beschermde gezichten. Aan de taakuitvoering beleid, uitvoering, toezicht en handhaving en het ontwikkelen van draagvlak komt de gemeente onvoldoende toe. Gelukkig is er sinds eind 2021 weer een vaste beleidsadviseur erfgoed en cultuurhistorie aanwezig. Er wordt en werd een inhaalslag gemaakt met o.a. de nodige beleidsdocumenten om de basis op orde te brengen. Hieronder is een weergave van de antwoorden uit de erfgoedmonitor zichtbaar. De cirkel is te lezen als een stoplicht, de aandachtspunten zijn met rood weergegeven. Het beleid archeologie staat op groen sinds het vaststellen van het beleidskader archeologie in mei 2022 en het daaropvolgende parapluplan archeologie.



Afbeelding 1: Kleurrapportage Monitor monumenten en archeologie 2021-2022 voor de gemeente Vught

Overzicht van de meest belangrijke huidige (beleids)instrumenten:

Archeologie

- Beleidskader archeologie Vught, mei 2022 vastgesteld door de raad.
- Paraplubestemmingsplan Archeologie Gemeente Vught vastgesteld april 2023.

Cultuurhistorie

- Erfgoedkaarten (2015) – verouderd (Helvoirt ontbreekt)
- Cultuurhistorische waardenkaarten (2013) – verouderd (Helvoirt ontbreekt)
- Visiedocument 'Visie Erfgoedbeleid gemeente Vught; naar een beleefbaar verleden' (2013) – verouderd.

Monumenten

- Monumentenverordening Vught 2010
  https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR51004
    - Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt dit de Erfgoedverordening (vaststellen 22 juni 2023).
- Gemeentelijke monumentenlijst (erfgoedregister).

Ruimtelijke kwaliteit

- Verordening Commissie Ruimtelijke Kwaliteit & Erfgoed. Gaat in bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet.
  https://repository.officiele-overheidspublicaties.nl/cvdr/CVDR689880/1/html/CVDR689880_1.html

- Welstandsnota Vught 2e herziening 2016:
  https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR397672
- Welstandsnota Helvoirt, gemeente Vught:
  https://vught.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/73d475a9-965f-4f65-a01d-5351ee3ef189

Andere beleidsterreinen:

- Woonvisie 2022-2025: Groei met Vughtse kwaliteit;
- Cultuurnota Vught 2020-2023. 'Samen dichtbij cultuur';
- Visie Wonen in het buitengebied 2022;
- Economisch en recreatief beleid 2023;
- Nota Energie en Klimaat Vught 2022-2030;
- Dit is Vught! Schatten verbinden en gastvrij verleiden: visie en uitvoeringsplan Erfgoed & Vrijetijdseconomie Gemeente Vught 2016.

Wat verandert er door de invoering van de Omgevingswet:

- Brede definitie van cultureel erfgoed

In de Omgevingswet krijgt cultureel erfgoed een bredere reikwijdte en een meer integrale positie dan we gewend zijn onder de huidige wet- en regelgeving en in beleid. Er wordt een brede definitie van cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving gehanteerd. Het gaat om (gebouwde en aangelegde) monumenten, archeologische monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurlandschappen en ander cultureel erfgoed – roerend of immaterieel erfgoed – dat via het omgevingsplan aan een specifieke locatie te verbinden is, zoals een haven voor historische schepen of een corsowagenbouwplaats.

- De Omgevingsvisie

De structuurvisie van Rijk, provincie of gemeente wordt vervangen door de omgevingsvisie. In deze omgevingsvisie worden op hoofdlijnen de kwaliteiten van het grondgebied beschreven en de opgaven, ontwikkelingen, ambities en strategie voor de langere termijn voor bouwwerken, infrastructuur, cultureel erfgoed, bodem, lucht, natuur en andere aspecten van de fysieke leefomgeving.

- Het Omgevingsplan

Het omgevingsplan komt in de plaats van het huidige bestemmingsplan en de gemeentelijke verordeningen die over de fysieke leefomgeving gaan. Het aanwijzen van gemeentelijke monumenten gebeurt straks ook in het omgevingsplan.

- Werelderfgoed

Werelderfgoed wordt met de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor het eerst expliciet wettelijk verankerd.

- Vergunningverlening archeologische rijksmonumenten

De gemeente wordt verantwoordelijk voor de vergunningverlening voor het verstoren van archeologische rijksmonumenten, in het geval er sprake is van een meervoudige aanvraag (dus als er van de gemeente ook nog andere omgevingsvergunningen nodig zijn voor samenhangende activiteiten). De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geeft daarover wel een bindend advies.

In de Omgevingswet is geregeld dat in het geval van archeologische toevalsvondsten van algemeen belang niet alleen de minister van OCW maar ook de gemeente bodemverstorende werkzaamheden kan stilleggen.

- Instandhoudingsplicht

De eigenaar van een rijksmonument heeft een instandhoudingsplicht. Hij of zij moet ervoor zorgdragen dat het monument zodanig wordt onderhouden dat het behoud ervan gewaarborgd is.

- Slopen in beschermd stads- of dorpsgezicht

Het toetsingskader voor een sloopvergunning binnen een beschermd stads- of dorpsgezicht moet in het omgevingsplan worden opgenomen.



Bron: https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedwet/overgangsrecht-monumentenwet-1988-naar-omgevingswet.

Afbeelding 2: Beeld: RCE

Wat moet er geregeld zijn voor de invoering van de Omgevingswet?

- Benoeming en installatie nieuwe gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit;
- Afbakening adviesrol van deze adviescommissie omgevingskwaliteit;
- Gereed making interne processen rondom omgevingsvergunningen voor rijksmonumentenactiviteiten;
- Maak interne processen gereed om omgevingsvergunningen voor omgevingsplanactiviteiten te kunnen verlenen;
- Aanpassing van de reguliere voorbereidingsprocedure op de participatieverplichting;
- Aanpassing van toezicht en handhaving op de Omgevingswet.

Na invoering moet geregeld zijn:

Bij het vaststellen van het omgevingsplan:

- Wordt rekening gehouden met cultureel erfgoed en werelderfgoed;
- Wordt rekening gehouden met de omgeving van monumenten;
- Wordt rekening gehouden met bekende of aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten.

De minimale acties die nodig zijn om 'omgevingswetgereed' te kunnen werken zijn in onderstaande publicatie uitgewerkt:
https://vng.nl/publicaties/minimale-acties-cultureel-erfgoed-onder-de-omgevingswet